

הדיבר :

דברים ה,יז: ולא תחמד, אשת רעך; ולא תתאנה בית רעך, שדהו ועבדו ואמתו שורו ונחמרו, וכל, אשר לרעך

שמות כ,יז: לא תחמד, בית רעך; לא-תחמד אשת רעך, ועבדו ואמתו ושורו ונחמרו, וכל, אשר לרעך.

המצווה העיקרית:

רמב"ם, ספר המצוות, מצוות לא תעשה רס"ה:

האזהרה שהוזהרנו מלהעסיק מחשבותינו בתחבולות היאך לרכוש קניין של זולתנו מאחינו. וזה הוא אמרו יתעלה 'לא תחמד בית רעך'. ולשון המכילתא: 'לא תחמד - או אפילו חימוד בדבר [=בדיבור], תלמוד לומר (דברים ז', כה) 'לא תחמד כסף וזהב עליהם ולקחת לך', מה להלן עד שעושה מעשה, אף כאן נמי עד שעושה'. הנה נתבאר לך שהלאו הזה מזהיר מלעשות תחבולות כדי שנשיג לעצמנו דבר אשר חמדנו אותו מרכוש אחינו, ואפילו בקנייה ומתן דמים מרובים, והרי כל זה עברה על לא תחמוד.

מצוות לא תעשה רס"ו:

האזהרה שהוזהרנו מלתלות מחשבותינו בכך שימצא חן בעינינו רכוש זולתנו ונשגה בו [ביאור הרב קאפח: שלא נפעיל את מחשבותינו לחבב על עצמנו דבר שהוא של הזולת], לפי שזה יביא לידי עשיית תחבולה לרכישתו, וזה הוא לשון הלאו אשר נאמר בעניין זה, אמר 'לא תתאוה בית רעך'. ואין שני הלאוין בעניין אחד, אלא הלאו הראשון, והוא 'לא תחמד', מזהיר מלרכוש מה שקנה זולתנו, והלאו השני מזהיר אפילו על התאוה והחינון (מלשון 'חן') בלבד. ולשון המכילתא [דרשב"י]: 'לא תחמד בית רעך' - ולהלן הוא אומר 'לא תתאוה בית רעך', לחייב על התאוה בפני עצמה ועל החימוד בפני עצמו'. גם אם הפצרת בפצרת לתן לך דבר מועט שגוה פרוטה, כמו סיגריה וכדומה, עובר הנך על לאו מהתורה "לא תחמד".

הפין חיים:

בכלל לאו "לא תחמד" - שאסור לשלח אנשים על מנת להפציר במלנה שהלנה לה כסף שימחל על החוב, או להפציר במוכר שיריד לה ממחיר הספין, וכמו כן ללחץ בכל אמצעי אחר לאלץ את המלנה למחל או את המוחר להוזיל ממחיר הספין.

דברי המדרש תנאים [דברים ה]:

לא תחמד אשת רעך או אפלו חמוד בדבר ת"ל (דב' ז' כ"ה) לא תחמד כסף וזהב ולקחת לך מה להלן עד שעושה מעשה אף כאן נמי עד שהוא עושה מעשה: ומניין שהוא מוזהר על התאוה שהיא בלב כדי שלא יבא לידי חמוד ת"ל לא תתאוה בית רעך לחייב על התאוה בפני עצמה ועל החמוד בפני עצמה נמצאת אומר שהן שני לאוין: "לא תחמד" - ולהלן הוא אומר לא תתאוה בית רעך (דב' ה יח) לחייב על תאוה בפני עצמה ועל חמדה בפני עצמה איזו היא תאוה האומר לויי ש... חמדה הכובש כבושין ליטלן מנ' התאוה אדם סופו לחמוד שנאמר לא תתאוה ולא תחמוד.

מ"ד קאסוטו עמוד 166 בפירושו לספר שמות:

חידוש נשגב נמצא בדיבור 'לא תחמד'... האדם מחויב חיוב יסודי להימנע לא רק מלנאוף את אשת רעהו ומלגנוב מה ששייך לרעהו, אלא גם מלהשתוקק לאשת רעהו ולרכוש רעהו. אף בתשוקה זו הוא עובר עברה חמורה נגד העקרונות שבהצהרה הא-לוהית. כנראה הכוונה היא לא רק שהתשוקה תוכל להביא לידי מעשה ומן הראוי לאסור אותה משום סייג, אלא גם שהתשוקה עצמה היא כבר הסגת גבול, במחשבה אם לא במעשה.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

לא תחמד

הדיבר

המצווה

בנוסף

מהתורה

מוסר

פתגמון

פיוט

מספרים

הלכה

התבוננות

ספר החינוך תטז - שלא להתאוות ממון חברו.

שנמנענו לקבע במחשבתנו להתאוות מה שביד אחד מאחינו בני ישראל, לפי שקביעות המחשבה בתאוה על אותו דבר יהיה סבה לעשות תחבולה לקחת אותו ממנו, ואף על פי שאין רצונו למכרו, או על ידי מקח או חליפין או בחזקה, אם לא נוכל בענין אחר. ועל זה נאמר (דברים ה, יח) ולא תתאוה בית רעך וגו'. וכתב הרמב"ם זכרונו לברכה (ספר המצוות ל"ט רסו) שאין שני הלאוין שהן לא תחמד שבסדר וישמע יתרו, ולא תתאוה שבסדר זה לאוין כפולין בענין אחד, אבל הם שני ענינים שלא דלא תחמד ימנענו מלקחת בשום צד, בין בדמים בין שלא בדמים מה שקנו זולתנו אם איננו חפץ למכר אותו דבר, ולא זה דלא תתאוה ימנענו אפילו התאוה בו בתוך לבנו, כי עם התאוה, יבוא להתחנן לו ולהכביד עליו למכרו או להחליפו לו בכלי אחר על כל פנים. ואף על פי שהאחד מאלו הלאוין מושך את חברו שנים יחשבו מכל מקום, והרי אתה רואה החלוק שביניהם.

ואל תתמה לומר ואיך יהיה בידו של אדם, למנוע לבכו מהתאוות אל אוצר כל כלי חמדה שיראה ברשות חברו, והוא מכלם ריק וריקם? ואיך תביא התורה מניעה במה שאי אפשר לו לאדם לעמד עליו? שזה הדבר אינו כן, ולא יאמרו אותו, זולתי הטפשים הרעים והחטאים בנפשותם, כי האמנם, ביד האדם למנע עצמו ומחשבותיו ותאוותיו מכל מה שירצה, וברשותו ובדעתו להרחיק ולקרב חפצו בכל הדברים כרצונו, ולבו מסור בידו, על כל אשר יחפץ יטנו, והשם אשר לפניו כל תעלומות, חופש כל חדרי בטן, רואה כליות ולב, אין אחת קטנה, או גדולה, טובה או רעה מכל מחשבות האדם, נעלמת ממנו, ולא נסתרת מנגד עיניו, ישיב נקם לעוברי רצונו בלבבם, ונוצר חסד לאלפים לאוהביו המפנים לעבודתו מחשבותם, שאין טוב לאדם כמו המחשבה הטובה והזכה, כי היא ראשית כל המעשים וסופן, וזהו לפי הדומה, ענין לב טוב ששבחו חכמים במסכת אבות (פ"ב מ"ט) והראיה שאלו שני הלאוין שזכרנו חלוקים בענינם ונחשבין לשנים מה שאמרו במכלתא לא תחמד בית רעך, ולהלן הוא אומר ולא תתאוה לחיב על התאוה בפני עצמה ועל החמוד בפני עצמו ושם נאמר מנין שאם נתאוה, סופו לחמד? תלמוד לומר לא תתאוה ולא תחמוד מנין שאם חמד אדם, סופו לגזול? תלמוד לומר (מיכה ב, ב) וחמדו שדות וגזלו. **שרש** מצוה זו ידוע הוא כי הרחקת הגזל מבין בני אדם, היא תועלת הכל, והשכל עד נאמן בדבר. ואין בה אריכות דינין שכל ענינה מבאר בכתוב (ח"מ סימן שנ"ט).. והעובר על זה וקובע מחשבתו להתאוות במה שיש לזולתו עובר על לאו זה, ואין בו מלקות, לפי שאין בו מעשה, אבל ענשו גדול מאד, כי הוא סבה לכמה תקלות, כמו שידוע במעשה אחאב ונבות.

מצוות נוספות הנכללות בדיבר:

- משנה תורה לרמב"ם - מונה שתי מצוות אלו (לא תחמוד ולא תתאוה) בהלכות גזילה ואבידה.
- מתוך "תרי"ג מצוות" של הרמב"ן - שלא לגזול, שלא לעשוק, דיני מפתה ואונס וגם המצווה לשמוח חתן עם אשתו שנה ראשונה.
- מתוך "אזהרות" של רב סעדיה גאון - הלכות בשר וחלב ומאכלות אסורות, והאיסורים על מלכים להרבות נשים וכסף "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו".

"טוב לי תורת פיך" - מן התורה

מיכה ב

א הוי חֲשָׁבִי אֲנִי וּפְעָלֵי רַע עַל מִשְׁפְּכוֹתֵם בְּאוֹר הַבֶּקֶר יַעֲשׂוּהָ כִּי יֵשׁ לְאֵל יָדָם: ב וְחִמְדוּ שְׂדוֹת וַגְּזְלוּ וּבָתִּים וַנְּשָׂאוּ וַעֲשָׂקוּ גְבַר וּבֵיתוֹ וְאִישׁ וַנְּחַלְתּוּ:

מלכים א פרק כא

א וַיְהִי, אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כִּרְמֵה הָיָה לְנִבּוֹת הַיִּזְרְעֵאלִי, אֲשֶׁר בִּיזְרְעֵאל--אֶצֶל הַיְכָל אַחְזָב, מֶלֶךְ שְׁמֶרוֹן. ב וַיְדַבֵּר אַחְזָב אֶל-נִבּוֹת לְאֹמֶר תְּנֶה-לִּי אֶת-כְּרֶמֶךָ וַיְהִי-לִּי לְגֶן-יָרֵק, כִּי הוּא קְרוֹב אֶצֶל בֵּיתִי, וְאֶתְנֶה לָּךְ תַּחֲתָיו, כִּרְמֵה טוֹב מִמֶּנּוּ; אִם טוֹב בְּעֵינֶיךָ, אֶתְנֶה-לָּךְ כֶּסֶף מְחִיר זֶה. ג וַיֹּאמֶר נְבוֹת, אֶל-אַחְזָב: חֲלִילָה לִּי מִה' מִתְּתִי אֶת-נַחֲלַת אֲבֹתִי לָּךְ. ד וַיָּבֹא אַחְזָב אֶל-בֵּיתוֹ סָר וַנְּעָף, עַל-הַדְּבָר אֲשֶׁר-דִּבֶּר

אליו נבות היזרעאלי, ויאמר, לא-אתן לך את-נחלת אבותי; וישכב, על-מטתו, ויטב את-פניו, ולא-אכל לחם. ה ותבא אליו, איזבל אשתו; ותדבר אליו, מה-זה רוחך סרה, ואינך, אכל לחם. ו וינדבר אליה, כי-אדבר אל-נבות היזרעאלי ואמר לו תנה-לי את-פרמך בכסף, או אם-תפיץ אתה, אתנה-לך כרם תחמיו; ויאמר, לא-אתן לך את-כרמי. ז ותאמר אליו, איזבל אשתו, אתה, עתה תעשה מלוכה על-ישׂראל; קום אכל-לחם, ויטב לך--אני אתן לך, את-כרם נבות היזרעאלי. ח ותכתב ספרים בשם אחאב, ותחתם בחתמו; ותשלח הספרים (ספרים), אל-הזקנים ואל-החרים אשר בעירו, הישבים, את-נבות. ט ותכתב בספרים, לאמר: קראו-צום, והשיבו את-נבות בראש העם. י והושיבו שנים אנשים בני-בליעל, נגדו, ויעזבו לאמר, ברכת אלהים ומלך; והוציאהו וסקלהו, וימת. יא ויעשו אנשי עירו הזקנים והחרים, אשר הישבים בעירו, כאשר שלחה אליהם, איזבל--כאשר כתוב בספרים, אשר שלחה אליהם. יב קראו, צום; והשיבו את-נבות, בראש העם. יג ויבאו שני האנשים בני-בליעל, וישבו נגדו, ויעזבו אנשי הכליעל את-נבות נגד העם לאמר, בך נבות אלהים ומלך; ויצאהו מחוץ לעיר, ויסקלהו באבנים וימת. יד וישלחו, אל-איזבל לאמר: סקל נבות, וימת. טו ויהי פשמע איזבל, כי-סקל נבות וימת; ותאמר איזבל אל-אחאב, קום רש את-כרם נבות היזרעאלי אשר מאן לתת-לך בכסף--כי אין נבות חי, כי-מת. טז ויהי פשמע אחאב, כי מת נבות; ויקם אחאב, לרדת אל-כרם נבות היזרעאלי--לרשתו.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

"שמע בני מוסר אביך"- דברי מוסר

הגר"א אבן שלמה פ"ג:
 כל העבירות והקטאים באים מהקמדה, כי "לא תחמד" כולל כל הדברות וכל התורה, וההסתפקות, שהיא הפך מהקמדה, היא יסוד כל התורה כלה, ולעקר הקמדה אי אפשר - רק מתוך האמונה שאין לדאג דאגת מקור. ומי שלבו טוב וחסד במדת הבטחון, אף על פי שגנב לשל בעבירות חמורות, הוא יותר טוב ממי שהנהו בעל חקמדה, שבעל הקמדה מלא קנאה ושנאה, ואף על פי שעוסק בתורה ובגמילות חסדים לבו רע, וכל מה שעושה אינו אלא לעשות לו שם.

האבן עזרא (שמות כ, יד)
 אנשים רבים יתמהו על זאת המצוה, איך יהיה אדם שלא יחמוד דבר יפה בלבו כל מה שהוא נחמד למראה עיניו. ועתה אתן לך משל. דע, כי איש כפרי שיש לו דעת נכונה, והוא ראה בת מלך שהיא יפה, לא יחמוד אותה בלבו שישכב עמה, כי ידע כי זה לא יתכן. ואל תחשוב זה הכפרי שהוא כאחד מן המשוגעים, שיתאוה שיהיה לו כנפים לעוף השמים, ולא יתכן להיות, כאשר אין אדם מתאוה לשכב עם אמו, אעפ"י שהיא יפה, כי הרגילוהו מנעוריו לדעת שהיא אסורה לו. ככה כל משכיל צריך שידע, כי אשה יפה או ממון לא ימצאנו אדם בעבור חכמתו ודעתו, רק כאשר חלק לו ה'.
 ואחר שידע שאשת רעהו אסרה השם לו, יותר היא נשגבה בעיניו מבת מלך בלב הכפרי, על כן הוא ישמח בחלקו ואל ישים אל לבו לחמוד ולהתאוות דבר שאינו שלו.

בני בנימין על מסכת אבות
 על הפסוק "ורקב עצמות קנאה" אומר האבן עזרא זיע"א מי שיש בו קנאה הוי אומר שבחיי לא ביטא את עצמו ומיצה את כוחותיו אלא חיה אחרים גם במותו לא תתקיים עצמותו, כל זמן שאדם מרגיש ביחודו ובתפקידו הפרטי בעולם, בבחינת בשבילי נברא העולם- אין מקום לקנאה, אב*ל כשאדם רואה עצמו אחד מיני רבים, הוא מודד עצמו יחסית לאחרים מתבטל כלפיהם- ומקנא בהם, ה' יצילינו ממידה מגונה זו.

הרב דסלר בספרו "מכתב מאליהו"
 ..וכמו שמשקפיים וכדומה שנעשו לחברו לא יהיו לו לתועלת כלל, כך כל הכלים, ויועילו רק למי שנתנו עבורו, על כן המגיע למבט זה בלב, ממילא אין לו מה לחמוד.

לא תחמד

הרב קוק אורות התשובה

כששוכחים את מהות הנשמה העצמית, כשמסיחים דעה מלהסתכל בתוכיות החיים הפנימיים של עצמו, הכל נעשה מעורבב ומסופק. והתשובה הראשית, שהיא מאירה את המחשכים מיד, היא שישב האדם אל עצמו, אל שורש נשמתו, ומיד ישוב אל, האלהים, אל נשמת כל הנשמות, וילך ויצעד הלאה מעלה מעלה בקדושה ובטהרה.

הרב קוק, שמונה קבצים ג נ"א

המחשבה שהאושר תלוי במה שהוא חוץ ליכלתו של האדם, ממה שהוא חוץ להוייתו, וחוץ לרצונו, מחשבת פגול הוא, רשעות וסכלות היא מרופדת. והיא מעוררת את כל התכונות השפלות וכל המדות הרעות שביסוד הרשעה, שכחת ד' וטובו, אורו וישעו, חכמתו חסדו וגבורתו. על כן ישירי לב שמחים תמיד, שמחו בד' וגילו צדיקים והרנינו כל ישירי לב.

מיוחס לרב קוק

צריך שכל איש ידע ויבין, שבתוך תוכו דולק נר, ואין נרו שלו כנר חברו, ואין איש שאין לו נר. וצריך שכל איש ידע ויבין, שעליו לעמול ולגלות את אור הנר ברבים, ולהדליקו לאבוקה גדולה ולהאיר את העולם כולו.

כתבי פילון, כרך שני, עמודים 187 ואילך

לבסוף אוסר הוא לחמוד, בידעו כי ממרה החימוד וחורש רעה. הרי כל היפעלויות הנפש קשות, שמטלטלות הן ומזעזעות אותה בניגוד לטבע, ואינן מניחות לה להיות בריאה; אך קשה מכולן החימוד. שכן כל היפעלות אחרת, הבאה... מבחוזן, אינה כפי הנראה מרצונו; ואילו החימוד לבדו ראשיתו בתוכנו ומרצונו הוא.

...בשעה שנתן אדם אל לבו טובה שאינה נוכחת, ושואף לזכות בה [=חומד], הוא דוחף את נפשו למרחקים ומתחזה עד מאוד מתוך כמיהה לגעת בטובה הנכספת... להוט לתפסה אך אינו מסוגל להגיע אליה, ומצבו כשל הרודף אחרי הנסוג מפניו במהירות קטנה משל הבורח אך במרץ שלא ינוצח... החימוד מטיל על אדם עונש כשל טאנטאלוס. הרי הלה היה מחטיא, בשעה שעמד לנגוע בהם, את כל החפצים ששאף להשיגם. והנתון בידי החימוד, הצמא תמיד למה שלא בנמצא, לעולם אינו שבע, והוא מתפתל סביב שאיפתו הריקה... כאשר יקבל פטור וחופש, יבעיר היצר [של החימוד] ויחריב לגמרי את הכול... התשוקה לממון, או לאישה או לתהילה, או לכל דבר אחר המביא לידי תענוג - האם היא גורמת רעות קטנות ושבשגרה? כלום אין זו הסיבה לכך, שקרובי משפחה מתנכרים וממירים את חיבתם הטבעית באיבה בלא פיוס; שארצות גדולות ורבות-אדם נעשות שממה בשל סכסוכים פנימיים; שהיבשה והים מתמלאים אסונות המתחדשים תמיד עקב קרבות בין ציים ובין חילות רגלים? מלחמות היוונים והברברים, בינם לבין עצמם ואלו נגד אלו, שתוארו בטרגדיות, נבעו כולן ממקור אחד: חימוד הממון, או התהילה, או התענוג. הרי זה מטיל הרס על המין האנושי.

אורחות צדיקים - שער הקנאה.

הקנאה היא ענף מן הכעס. ואין אדם נמלט ממנה, כי אנחנו רואים אשר כל בני אדם נמשכים איש אחר רעהו, כי כאשר הוא רואה שחברו קונה קניין מענייני העולם - הן ממיני מאכלים, הן ממיני בגדים, אם בונה בית או מאסף ממון - אז הוא תורח להשיג כמוהו, כי הוא חושב: חברי יש לו זה, גם לי יהיה כן. ודבר זה רמז שלמה המלך (קהלת ד, ד) "וראיתי אל כל עמל, ואת כל כשרון המעשה, כי היא קנאת איש מרעהו." מי שהמידה הזאת מתגברת עליו, הוא מגונה מאוד. כי הקנאה מביאה לידי חימוד, כי כשאדם אינו נותן על לבו ומקנא מה שיש בידי אחרים - אז אינו חומד. אבל בעת אשר ימשוך לבו, ומקנא במה שיש ביד אחרים - אז הוא חומד. והתורה אמרה (שמות כ, יד): "לא תחמוד". וכשהוא חומד - אז הוא גוזל, כדכתיב: "וחמדו שדות וגזלו כרמים." ואדם אשר החמדה מתגברת בו, הוא קרוב לעבור על עשרת הדברות. כי מעשה באיש אחד, והיה לו שכן רשע, והיה כותל מפסיק ביניהם. והיה הרשע חומד את אשתו וקצת מחפציו. יום אחד ערב שבת שמע שהיה האיש אומר לאשתו: "רצצה אני לצאת לסחורה", וכן עשה. מה עשה אותו רשע? הלך בליל שבת ושיבר הכותל שהיה מפסיק ביניהם - הרי עבר על "זכור את יום השבת לקדשו". הלך ואנס את האישה שהיה חומד, ושכב עמה - הרי עבר על "לא תנאף". ואחר כך

- הדיבר
- המצווה
- בנוסף
- מהתורה
- מוסר
- פתגמון
- פיוט
- מספרים
- הלכה
- התבוננות

כשהתחיל לגזול את הממון צעקה האישה, ועמד עליה להורגה – הרי עבר על "לא תרצה". וכשגנב וגזל מה שחמד – הרי עבר על "לא תגנוב" ו"לא תחמוד". למחר עמדו אביו ואמו והוכיחו אותו, עמד עליהם והיכם – הרי עבר על "כבד את אביך ואת אמך". ואחר כך הובא לפני בית הדין, והעיד הוא עם חברו בליעל שאלו החפצים שלקח הם משכון שלו, והיו ממושכנים לו מיד בעל האשה, וחזר והאמינם לו, ולא יכול להוציאם מידו, עד עכשיו ששברו הליסטים את הכותל שביניהם והרגו האישה, וכששמע האיש ההריגה, נכנס גם הוא ולקח עבוטו – הרי עבר על "לא תענה". ובכל מקום שהיה בא, היה נשבע שלא פשע כלל – הרי עבר על "לא תשא". לסוף נגלתה רעתו ונתפרסמה פשיעתו, ומחמת הבושה יצא לתרבות רעה וכפר באלהים חיים – הרי עבר על "אנכי יי אלהיך". ולבסוף היה אדוק בעבודה זרה ומשתחוה לו – הרי עבר על "לא יהיה לך אלהים אחרים" ו"לא תשתחוה להם ולא תעבדם". וכל זה גרם לו החימוד. נמצא שהחומד קרוב לעבור על כל התורה כולה.

הקנאה באה מגריעות הנפש. אם הוא מקנא ביופיו של אדם, או בגבורתו או בעושרו – הרי אינו חפץ במה שגזר עליו הבורא יתברך. וזה דומה לעבד שיש לו תלונות על מעשה אדוניו, ואינו מתרצה בעניין אדוניו – אין זה עבד נאמן. וכל שכן שאין להתרעם על הבורא יתברך, אשר כל מעשיו ישרים ונכוחים, שאין להרהר אחריו. **המקנא חומס נפשו, כי הוא מתאבל תמיד ושכלו מתחסר.** ומרוב קנאה הטמונה בקרבו – אין לבו פנוי ללמוד ולהתפלל בכוונה, ולעשות מעשים טובים. כל אדם מוצא טעם ערב במאכלו חוץ מן המקנא, שאינו טועם טעם טוב במאכלו עד שתסור הטובה מחברו. לכל שנאה יש תקווה: שאם ישנא חברו עבור שגזל ממנו – תסור השנאה כשישיב לו הגזילה. כן כל שנאה התלויה בדבר, אחר שיתקן הדבר ההוא – תבטל השנאה, חוץ ממי ששנא חברו מחמת הקנאה.

מסילת ישרים - פרק י"א: בפרטי מידת הנקיות-

הקנאה, גם היא אינה ידיעה וסכלות, כי אין המקנא מרוויח כלום לעצמו וגם לא מפסיד למי שהוא מתקנא בו. אינו אלא מפסיד לעצמו. וכמאמר הכתוב שזכרתי (איוב ה'): "ופותה תמית קנאה". ואמנם יש מי שסכלותו רבה כל כך, עד שאם יראה לחברו איזה טובה יתעשש בעצמו וידאג ויצטער, עד שאפילו הטובות שבידו לא יהנוהו מצער מה שהוא רואה ביד חברו. והוא מה שאמר עליו החכם (משלי י"ד): "ורקב עצמות קנאה". אמנם לו ידעו ולו יבינו כי אין אדם נוגע במוכן לחברו אפילו כמלא נימא (יומא ל"ח) והכל כאשר לכל מה' הוא, כפי עצתו הנפלאה וחכמתו הבלתי נודעת, הנה לא היה להם טעם להצטער בטובת רעיהם כלל. והוא מה שיעד לנו הנביא על הזמן העתיד, שלמען תהיה טובת ישראל שְׁלֵמָה, יקדים הקדוש ברוך הוא להסיר מלבבנו המידה המגונה הזאת, ואז לא יהיה צער לאחד בטובת האחר, וגם לא יצטרך המצליח להסתיר עצמו ודבריו מפני הקנאה. והוא מה שכתוב (ישעיה י"א): "וסרה קנאת אפרים, וצוררי יהודה יכרתו. אפרים לא יקנא את יהודה וגו'". "הוא השלום והשלווה אשר למלאכי השרת, אשר כולם שמחים בעבודתם איש איש על מקומו, ואין אחד מתקנא בחברו כלל, כי כולם יודעים האמת לאמתו ועליזים על הטוב אשר בידם ושמחים בחלקם. תראה, כי הקנאה היא החמדה והתאווה, הלא היא המייגעת לב האדם עד יום מותו, וכמאמרם ז"ל (קהלת רבה א'): "אין אדם מת וחצי תאוותו בידו". ואמנם עיקר התאווה פונה לשני ראשים: האחד הוא הממון, והשני הוא הכבוד, שניהם כאחד רעים מאוד וגורמים לאדם רעות רבות.

רבי נחמן, ליקוטי עצות - ממון ופרנסה

גם אפשר שיהיה להאדם ממון גזלה, אע"פ שלא גזל כלום בידיים, כי גם ע"י חמדה ותאווה והשתוקקות שיש לו לממון חבר, גם עי"ז לבד יוכל לגזלו. וזה האסור החמור של "לא תחמוד", כי החמדה בעצמה הוא אסור חמור מאוד, כי יש כוח בהחמדה לגזול מחברו ממנו ונפש בניו ובנותיו כמו הגזול ממש.

****

צריך שיהיה להאדם הסתפקות, להסתפק רק במה שצריך לו ההכרח מזה העולם, ולא לנהוג את ביתו כגדולים דוקא, כנהוג עכשיו בעוונותינו הרבים הרבה אנשים. כי אלו שאין להם מידת ההסתפקות, עליהם נאמר: "ובטן רשעים תחסר" כי לעולם חסר להם הרבה. על כן צריך שיהיה לו הסתפקות, להסתפק במה שחננו השם. ואפילו מזה ההסתפקות גופה צריך להפריש ממנו לצדקה, וע"י זה נעשה יחוד גדול למעלה, ונמשכין כל ההשפעות טובות.

- מבוא
- אנכי ה'
- לא יהיה
- לא תשא
- זכור את
- כבד את
- לא תרצה
- לא תנאף
- לא תגנב
- לא תענה
- לא תחמוד

לא תחמד

הפתגמון

- 1 איזהו עשיר? השמח בחלקו ~ מסכת אבות
- 2 אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו ~ קהלת
- 3 הקנאה, התאוה והכבוד- מוציאים את האדם מן העולם ~ מסכת אבות
- 4 מי שרוצה את המירב- מפסיד את המעט ~ פתגם עממי בלאדינו
- 5 תפסת מרובה לא תפסת ~ תלמוד בבלי, סוכה
- 6 טוב ציפור ביד- משתיים על העץ ~ פתגם עממי
- 7 שלא תהא קנאתנו על אחרים, ולא קנאת אחרים עלינו ~ מן התפילה
- 8 קשה כשאול קנאה ~ שיר השירים
- 9 קנאת סופרים- תרבה חכמה ~ תלמוד בבלי, בבא בתרא
- 10 כל הנותן עינו במה שאינו שלו- מה שמבקש אין נותנין לו ומה שבידו נוטלין הימנו ~ תלמוד בבלי, סוטה
- 11 קנאה היא שנאה שאין לה רפואה ~ רבינו בחיי
- 12 מאה מיתות ולא קנאה אחת ~ דברים רבה ט
- 13 לא ראיתי חומס נפשו- כמקנא ~ מבחר פנינים
- 14 רקב עצמות קנאה ~ משלי יד, ל
- 15 לעולם ידע האדם ויאמין באמונה שלמה שמה שיש לו- טוב לו ומה שיש לו- די לו. ומה שאין לו- לא בשבילו, כי מה שאין לו- אינו עבורו ואז... תהיה השמחה מנת חלקו ~ מקור לא ידוע

מספרים ש..

- 1 התפילין החמודות- אלמנת צדיק גדול ביקשה למכור תמורת הון עתק תפילין של הצדיק, שנכתבו במיוחד עבורו בקדושה ובטהרה. למרות דלותו, נטל רבי מנחם- מנדל את כל מה שהיה בידו, ושלה ביד שליח לקנותו. כשחזר השליח עם הרכוש היקר, סיפר לרבי: בשל תפילין אלא עברתי ב"לא תחמוד". לא יכולתי להתאפק- והנחתי אותן. העיף בו הרבי מבט, החזיר את התפילין לשליח ואמר: קח אותן במתנה, אין לי שום צורך בהן. תפילין, שהכשילו יהודי ב"לא תחמוד", לא נועדו לי. (אמרות הרבי מקוצק)
- 2 מפני מה העורב הולך ברקידה? פעם אחת ראה העורב יונה הולכת הליכה יפה יותר מכל העופות, ישרה בעיניו הליכת היונה, אמר בלבו: 'אלך גם אני כמותה'. והיה משבר עצמיו בהליכה, והיו העופות משחקים לו. נתבייש העורב ואמר: 'אחזור להליכתי הראשונה'. בא לחזור ולא היה יכול. ששכה הליכתו הראשונה והיה כמרקד. ולא עלתה בידו לא הליכה ראשונה ולא הליכה שניה. (מדרש אלפא ביתא דבן סירא)

פיוט

שמח בני בחלקך, לא תיקח גם את שלך, השמחה תחייך, העולם לפניך.
 הולך ברגליך, מנענע ידיך, עינים צופות לך, הלב פועם בך.
 מי עשיר ומי שמח, בעולם הזה אורח, לא בחיל ולא בכח, הממון יהיה לך.
 הבט ושא עיניך, מי נתן כל אל אליך, גם בנים לשולחנך, אם תודה רק לבוראך
 כן תמיד יהיה לך. השמחה תחייך, העולם לפניך

הדיבר

המצווה

בנוסף

מהתורה

מוסר

פתגמון

פיוט

מספרים

הלכה

התבוננות